

Bijlage 3. Behandeling van de adviezen bij het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van een etagelinde bij de Grote Hofstede in Gent (Mendonk)

Provincie: Oost-Vlaanderen

Gemeente: Gent, 13de afdeling, sectie F

Objectnummer: 4.01/44021/1445.1

Dossiernummer: 4.001/44021/124.1

Omschrijving:

Etagelinde bij de Grote Hofstede, Oostdonkstraat 5

Mij bekend om gevoegd te worden bij het besluit van heden:

Brussel, 05 DEC. 2018

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS

1. Adviezen uitgebracht voorafgaand aan de voorlopige bescherming

1.1. Adviezen uitgebracht door de departementen en agentschappen van de beleidsdomeinen Omgeving, MOW en LV

1.1.1. Beleidsdomein Omgeving

Het advies werd gevraagd op 24 mei 2018.

Het departement noch de agentschappen brachten een advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

1.1.2. Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken

Het advies werd gevraagd op 24 mei 2018.

Het departement noch de agentschappen brachten een advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

1.1.3. Beleidsdomein Landbouw en Visserij

Het advies werd gevraagd op 24 mei 2018.

Het departement noch de agentschappen brachten een advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

1.2. Advies uitgebracht door de betrokken gemeente Gent

Het advies werd gevraagd op 24 mei 2018.

Gemeente Gent

Het college van Burgemeester en Schepenen bracht op 28 juni 2018 een gunstig advies uit over deze bescherming. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Er wordt opgemerkt dat de linde zich niet op openbaar domein bevindt maar op het privaat domein.

Behandeling van het advies:

Er wordt akte genomen van het gunstige advies. De linde bevindt zich inderdaad op privaat domein. Een deel van de beschermingsperimeter, afgebakend in functie van het wortelgestel, bevindt zich wel op openbaar domein.

Conclusie: het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier of het beschermingsbesluit.

1.3. Advies uitgebracht door de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed (VCOE)

Het advies werd gevraagd op 24 mei 2018.

De VCOE bracht op 5 juli 2018 een voorwaardelijk gunstig advies uit over de bescherming van het onroerend goed. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

De Commissie vraagt om de selectie van de vijf lindes verder te verduidelijken en daarbij te duiden in hoeverre deze beschermingen een aanvulling betekenen ten opzichte van de reeds bestaande beschermingen van etagebomen.

De Commissie vraagt ook de erfgoedwaarden van de mee te beschermen (bouwkundige of houtige) elementen uitgebreider te motiveren of deze uit de bescherming te sluiten. De beheersvisie voor deze elementen dient hierop te worden afgestemd.

De Commissie vraagt in de beschrijvingen van de erfgoedwaarden de verwijzing naar de selectiecriteria verder uit te werken.

De Commissie vraagt een aantal elementen inzake de beheersdoelstellingen verder te verduidelijken (o.a. rond heraanplant na afsterven en rond de begrippen 'standplaats' en 'wetenschappelijk onderzoek').

Met betrekking tot de linde met kenmerken van een etagelinde in Mendonk vraagt de Commissie te onderzoeken of een overgangszone dan wel een stads- en dorpsgezicht opportuun is en de ruimtelijk-structurende erfgoedwaarde te onderzoeken.

Behandeling van het advies:

De criterianota Etagebomen in Vlaanderen, opgemaakt op 7 december 2017 (bijlage 5.4) wordt verder aangevuld. Meer bepaald wordt de selectie van de vijf lindes onder hoofdstuk 5 omstandiger gemotiveerd. Er wordt geoordeeld dat deze selectie zeker een aanvulling vormt ten opzichte van de reeds bestaande beschermingen van etagebomen. De omschrijving van de boom als vermoedelijk etageboom wordt consequent gewijzigd naar 'linde met kenmerken van een etageboom'.

Binnen de afbakening van de bescherming worden de waterput en de ijzeren handpomp meegenomen. Dit wordt in het dossier uitgebreider gemotiveerd. De beheersvisie voor deze elementen was reeds afgestemd op deze aanvullende erfgoedwaarden.

In de beschrijving van de erfgoedwaarden wordt de verwijzing naar de selectiecriteria in de mate van het mogelijke verder uitgewerkt. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat er in deze materie steeds hypothesen blijven bestaan, waardoor verschillende uitspraken in voorwaardelijke zin worden geformuleerd. Zowel met betrekking tot de functie als het traditionele beheer van de etagebomen bestaan doorgaans geen bronnen die hierover absolute zekerheid kunnen verschaffen. Voor etagebomen die zich in dorpscentra bevinden, is doorgaans meer en betrouwbaardere informatie beschikbaar.

Met betrekking tot de standplaats (ingeburgerde term voor groeiplaats, confer Technisch Vademecum Bomen ANB, 2008) kan verduidelijkt worden dat dit de plaats is die alle boven- en ondergrondse fysische, chemische en biologische factoren omvat die de levensomstandigheden en ontwikkelingsmogelijkheden van de betrokken boom bepalen. Hierbij kan gedacht worden aan bodemsoort, bodemstructuur, waterhuishouding, mineralenrijkdom, doorwortelbare ruimte, blootstelling aan licht, enzovoort.

Onder wetenschappelijk onderzoek omtrent bomen wordt elke monitoring van de evolutie die dit levend erfgoed doormaakt, zoals vitaliteit of groeikracht en conditie, houtaanwas na ingrepen, kroonontwikkeling, vruchtzetting, reactie op verstoring, enzovoort bedoeld.

Aan de solitaire linde op het erf kan inderdaad een ruimtelijk-structurende erfgoedwaarde worden toegekend op basis van de beeldbepalende standplaats en de zekere bakenfunctie in

het vrij open omgevende landschap dragen hieraan bij. Deze waarde wordt aanvullend gemotiveerd.

Op pagina 8 van het inhoudelijk dossier wordt gemotiveerd waarom in dit geval de hoevegebouwen en rest van het erf niet mee worden beschermd.

Tijdens het onderzoek voorafgaand aan de bescherming is de volledige hoeve bekeken. Een afweging als dorpsgezicht wel degelijk werd gemaakt tijdens het onderzoek, maar er is onvoldoende erfgoedwaarde om een bescherming als dorpsgezicht te motiveren. Er gebeurden bij de laatste renovatie te veel historische vervalsingen (historiserende renovatie) waarbij bovendien elementen werden toegevoegd die typologisch en architecturaal niet bij de hoeve passen, ander materiaal werd gebruikt en wijzigen van belangrijke architecturale details louter vanuit esthetische overwegingen gebeurden. Daarnaast zijn grote delen van de hoeve volledig nieuw en dienen ze alleen als façade voor de binnenkoer.

Een overgangszone om de hoevegebouwen te behouden is niet aangewezen. De beheersdoelstellingen in de overgangszone moeten ten dienste van het behoud van de etagelinde staan en kunnen niet gaan over andere erfgoedwaarden en kenmerken in deze zone. De nodige zone in functie van behoud van de boom is binnen de beschermingsafbakening voorzien.

Wat artikel 5 4° betreft 'het aanplanten, vellen, rooien of ontstronken van andere bomen en struiken en elke handeling die een wijziging van de groeiplaats en groeivorm tot gevolg kan hebben' is het wijzigen van de groeiplaats van bomen binnen de beschermingsperimeter tevens een wijziging van de groeiplaats van de etagelinde. De groeivorm kan impact hebben op de etagelinde: lichtconcurrentie, zonnebrand,....

Conclusie: het advies heeft invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit. Het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit worden als volgt aangepast:

Inhoudelijk dossier:

pagina 7, 2.1 Evaluatie van de erfgoedwaarden

toevoeging onder wetenschappelijke waarde:

Monitoring van deze boom kan de levensverwachting van dit herkenbaar exemplaar vergroten.

Toevoeging onder historische waarde:

De etageboom bezit een authentieke standplaats met een sterke ensemblewerking door de historische eenheid die er is met de hoeve Grote Hofstede.

Toevoeging onder technische waarde:

De etageboom is een zeldzaam voorbeeld van een dergelijk type boom op een erf. Het landschapselement heeft een uitgesproken technische waarde omwille van een bijzondere snoeitechniek waarbij alle gesteltakken in meerdere horizontale vlakken werden geleid.

Toevoeging ruimtelijk-structurende waarde:

De solitaire opgaande etageboom, is centraal op het voorerf van de Grote Hofstede aangeplant. De boom aangeplant in het midden tussen twee dubbele hekpijlers, de oorspronkelijke erftoegang tot de voormalige hoeve, bezit een ruimtelijk-structurende waarde. De boomkruin is beeldbepalend op het erf van de hoeve en door de hoogte van de boom is er een zekere bakenfunctie in het vrij open omgevende landschap.

Ministerieel besluit:

Overweging erfgoedwaarden: zie hierboven.

Art. 3.

Toevoeging 2° monitoring:

Met betrekking tot de standplaats kan verduidelijkt worden dat dit de plaats is die alle boven- en ondergrondse fysische, chemische en biologische factoren omvat die de levensomstandigheden en ontwikkelingsmogelijkheden van de betrokken boom bepalen. Hierbij kan gedacht worden aan bodemsoort, bodemstructuur, waterhuishouding, mineralenrijkdom, doorwortelbare ruimte, blootstelling aan licht, enzovoort.

Toevoeging 8° heraanplanten na afsterven:

Plantmateriaal (stekken of enten) wordt in voorkomend geval vooraf en op professionele wijze geselecteerd van de bestaande, nog relatief gezonde boom.

Toevoeging 9° wetenschappelijk onderzoek ondersteunen:

monitoring van de evolutie die dit levend erfgoed doormaakt, zoals vitaliteit of groeikracht en conditie, houtaanwas na ingrepen, kroonontwikkeling, vruchtzetting, reactie op verstoring, enzovoort;

Aanvulling 10° Twee dubbele hekpijlers:

Behoud van de locatie en kenmerken van de hekpijlers.

1.4. Conclusie voorafgaand aan de voorlopige bescherming

De uitgebrachte adviezen hebben invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit. Het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit werden als volgt aangepast:

Inhoudelijk dossier:

pagina 7, 2.1 Evaluatie van de erfgoedwaarden

toevoeging onder wetenschappelijke waarde:

Monitoring van deze boom kan de levensverwachting van dit herkenbaar exemplaar vergroten.

Toevoeging onder historische waarde:

De etageboom bezit een authentieke standplaats met een sterke ensemblewerking door de historische eenheid die er is met de hoeve Grote Hofstede.

Toevoeging onder technische waarde:

De etageboom is een zeldzaam voorbeeld van een dergelijk type boom op een erf. Het landschapselement heeft een uitgesproken technische waarde omwille van een bijzondere snoeitechniek waarbij alle gesteltakken in meerdere horizontale vlakken werden geleid.

Toevoeging ruimtelijk-structurende waarde:

De solitaire opgaande etageboom, is centraal op het voorerf van de Grote Hofstede aangeplant. De boom aangeplant in het midden tussen twee dubbele hekpijlers, de oorspronkelijke erftoegang tot de voormalige hoeve, bezit een ruimtelijk-structurende waarde. De boomkruin is beeldbepalend op het erf van de hoeve en door de hoogte van de boom is er een zekere bakenfunctie in het vrij open omgevende landschap.

Ministerieel besluit:

Toevoeging onder wetenschappelijke waarde:

Monitoring van deze boom kan de levensverwachting van dit herkenbaar exemplaar vergroten.

Toevoeging onder historische waarde:

De etageboom bezit een authentieke standplaats met een sterke ensemblewerking door de historische eenheid die er is met de hoeve Grote Hofstede.

Toevoeging onder technische waarde:

De etageboom is een zeldzaam voorbeeld van een dergelijk type boom op een erf. Het landschapselement heeft een uitgesproken technische waarde omwille van een bijzondere snoeitechniek waarbij alle gesteltakken in meerdere horizontale vlakken werden geleid.

Toevoeging ruimtelijk-structurerende waarde:

De solitaire opgaande etageboom, is centraal op het voorerf van de Grote Hofstede aangeplant. De boom aangeplant in het midden tussen twee dubbele hekpijlers, de oorspronkelijke erftoegang tot de voormalige hoeve, bezit een ruimtelijk-structurerende waarde. De boomkruin is beeldbepalend op het erf van de hoeve en door de hoogte van de boom is er een zekere bakenfunctie in het vrij open omgevende landschap.

Art. 3.

Toevoeging 2° monitoring:

Met betrekking tot de standplaats kan verduidelijkt worden dat dit de plaats is die alle boven- en ondergrondse fysische, chemische en biologische factoren omvat die de levensomstandigheden en ontwikkelingsmogelijkheden van de betrokken boom bepalen. Hierbij kan gedacht worden aan bodemsoort, bodemstructuur, waterhuishouding, mineralenrijkdom, doorwortelbare ruimte, blootstelling aan licht, enzovoort.

Toevoeging 8° heraanplanten na afsterven:

Plantmateriaal (stekken of enten) wordt in voorkomend geval vooraf en op professionele wijze geselecteerd van de bestaande, nog relatief gezonde boom.

Toevoeging 9° wetenschappelijk onderzoek ondersteunen:

monitoring van de evolutie die dit levend erfgoed doormaakt, zoals vitaliteit of groeikracht en conditie, houtaanwas na ingrepen, kroonontwikkeling, vruchtzetting, reactie op verstoring, enzovoort;

Aanvulling 10° Twee dubbele hekpijlers:

Behoud van de locatie en kenmerken van de hekpijlers.